

Kőbánya kívánalmai.

Irta: Sebő Gusztáv.

A pesti oldalon legnagyobb és legelhanyagoltabb kerület a X. kerület; vulgó: Kőbánya. Legnagyobb, mert 4051 hektár területével megközelíti a többi összes pesti kerületek 4972 hektár területét. Legelhanyagoltabb, mert a minden oldalról felmerülő kívánságokat talán legkevésbé ezen kerületben valósítják meg az illetékes faktörök. Szóval: mostoha gyermek.

Csak így magyarázható meg, hogy Kőbánya területi nagysága és gazdasági domináló szerepe ellenére sem tölti be azt a szerepet Budapest életében és közigazgatásában, melyre tulajdonképpen helyzeti energiájánál fogva hivatott lenne.

Ennek okát elsősorban Budapest szívéből a belső területektől való elszigeteltségében, külterjes, periferiáris elhelyezésében láthatjuk, de másodsorban abban is, hogy maga a kerület is úgyszólván 3 egymással laza összegűgésben álló részből áll; úgymint a Tisztviselő telepből, a tulajdonképeni belsőrészből és Rákosfalvából, de legnagyobb mértékben azaz oka az elszigeteltségnek, hogy közlekedési rendszere ki nem elégítő, nem felel meg a rendeltetésnek.

Kőbánya fellendítésére és Budapesthez kapcsolására elsősorban a közlekedési rendszeren kell változtatni. A jó és gyors közúti közlekedési rendszernek a megoldása, valamint a nagy vasuti vonalak útszíni keresztezéseinek megszüntetése alapfeltétele a nagy Budapest helyes kifejlődésének és a széttagolt külsőrészek szervesen összefüggő testté való kialakításának.

Mindenekelőtt a Ceglédi vonalnak útszínben való vezetését, mely haránt lekanyarítja Budapest területéről X. kerületet, meg kell szüntetni. Ez nagy kérdés, mint úgy az államra, mint az államvasutakra nagy anyagi

ANYAI HÉT

3

munkabeli áldozatot ró. Minthogy Kőbányának egyik közgazdaságilag legfontosabb gyártelep vidékét a Gyömrői-út és környékét ez a vasutovonal szolgálja ki, tehát oly megoldás tartandó szem előtt, mely ennek a virágzó ipar telepnek továbbfennállására lehetőséget ad. De a megoldásnál egyben esztétikailag igen figyelembe veendőnek mutatkozik, hogy a vasut vonalat aztán ne töltéseken és töltések közt építsük, mert ezáltal sáncokat vezetünk a főváros testébe.

Budapest külső kerületei sugárirányú, radiális kivezető utak mentén keletkeztek. Közúti forgalmi szempontból igen nagy baj azonban, hogy ezen kivezető főútvonalainkon közvetlen közúti és kereszt összeköttetések nincsenek. Budapest egyik legfontosabb kivezető sugárútja a Kerepesi-út, mellyel csak helyiérdekű átszállással és igen drágán közlekedhetünk.

A Baross-utca tengelyéből a Kőbányai-út és a Belső Jászberényi-út folytatásában nincs meg a további kivezető vonal és összeköttetés. Halaszthatatlan sürgős tehát, hogy ezeket az ú. n. 26-os és 37-es vonalakat úgy a temető felé a 28-as vonalba bekapcsolják, valamint a Fehér-úton keresztül a Kerepesi-útra összeköttetést kapjunk.

A Rákosherszturi temetőbe, de főként onnét haza közlekedés még a közönséges napokon is zúfolt és nehézkes, Mindenszentek és Hallottak napján pedig úgyszólván csődöt mond.

A Fehér-úti villamos vonalnak és magának Fehér-útnak végleges közművekkel való ellátása és kiépítése a mindannyiunk által kívánt Sportliget alkotásával kapcsolatosan a legközelebbi jövő feladatát képezi.

Ugyancsak szükséges most már a megszakított Hungária-körúti villamos vonalak összeköttetése, mely összekötés a kerület határain túl lévő kerületre is nagy fontossággal bír.

Az útépités terén nagy a visszamaradottság. Az az elv, hogy belülről kifelé építsék Budapestet, — egészer

hátterbe szorította Kőbányát. A Kerepesi-út, ez a nagy radiális kivezető út, még rendes kőburkolattal sincs ellátva. Az itteni poros macadám a külterületi hiányos öntözések következtében nyáron a közlekedést elviselhetetlenné, közegészség ellenessé és veszélyessé teszi; s egyben a nehéz teherforgalom következtében az út állandó fenntartás mellett is leromlik.

A közmunka programnak legsürgősebb feladata a Kerepesi-út kiépítése és nagy forgalma miatt a Hungária-körutnak is kőburkolattal való ellátása.

*

Ki nem épített utak még igen nagy számban vannak a X. kerületben. E tekintetben külön fejezet illetné meg Rákosfalvát. Ez, egy elhagyatott falunak néz inkább ki, mint Budapest székesfőváros egyik testrésze. Csodálatos, de való, hogy Rákosfalvának nincs útja, csatornája, vízvezetéke (csak közkútak), sem villanyosvilágítása. Ezeknek a külső területeknek közművekkel való ellátása s így ezen vidéknek fejlesztése és nagyvárosi nivóra való emelése mielőbb megoldandó szükségesség.

A villamosvasuti vonalak végleges kiépítéséig szükséges: autóbusz vonalak létesítése és rendes járatok bevezetése. Igen fontos, hogy a Kerepesi-úti kivezető vonal ez úton is a belsőrészekbe bekapcsoltassék. nemkülönben, hogy a Gyömrői-úti vonal a Kerepesi-úttal ugyants összeköttetésbe hozhassék, valamint, hogy a főváros belső részei a Baross-utca irányában is a Kőbányai-úton keresztül autóbusz járatokkal belső kőbányával összekapcsolhassanak, minthogy végül belső Kőbányáról nincs jó összeköttetés az új Lóverseny-térre és a Kerepesi-út felé, úgy ez a kérdés is ezúton volna megoldandó.

Tekintve, hogy fővárosunk kiépítésénél és fejlesztésénél eddig inkább az az elv dominált, hogy jaj! csak minden lehető talpalattnyi földet építsünk be, kötengerrel lassuk el s valahogy nagyobb szabású területek ne ma-

zelen a nagymama. Ambiciós még az volt a legnagyobb ambíció: megfújhatni a lóvonat kocsis trombitáját. A Százgarádics, a Csigahegy, a régi bányák sötét labirintusa. Milyen szívdobogva jártunk bennük a magunk készített gyantás fáklya gyér világánál. A régi szőlők, ahol még ittunk édes mustot; s amikor sötét, zimankós felhők borították az eget, ijedezve hallgattuk a viharágyuk dörögését. Óh, hogy elmúlt mindez, 30 esztendő hogy telrepült. Jól esik néha, amikor akad egy-egy, az élet gondja közül elszakított óra, visszasétálni a múltba, végigjárni a múltba, végigjárni a kedves, régi helyeket. Sok a változás. Eltűnt a Kőbányai-út szép, árnyas fasora, a Szállások kis utcáinak dús lombú, sok fája. Némelyik utcánk egészen megkopárodott. Rossz idők jártak. De nőnek már az új csemeték s mire megöregszünk, újra fölénk borulnak az árnyat adó lombok. S akkorra — talán be-
telik sok régi vágyad kedves, öreg Kőbánya. Beépülnek